

Byla C-329/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. balandžio 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunale di Milano (Italija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019^o m. balandžio 1 d.

Ieškovė:

Condominio di Milano

Atsakovė:

Eurothermo SpA

Pagrindinės bylos dalykas

Daugiabučio namo savininkų bendrijos (it. *condominio*) protestas dėl raginimo sumokėti tam tikras sumas ekonominės veiklos vykdytojui ir sutarties sąlygos dėl palūkanų dydžio, kurią ši bendrija pripažino nesąžininga, užginčijimas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punkte apibrėžtos sąvokos „vartotojas“ aiškinimas, siejamas su galimybe į jos taikymo sritį įtraukti sąvoką „daugiabučio namo savininkų bendrija“, kaip ji apibrėžta Italijos teisės sistemoje, kai ji sudaro sutartį ne verslo tikslais ir atsiduria mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas.

SESV 267 straipsnis.

Prejudicinis klausimas

Ar remiantis sąvoka „vartotojas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 93/13/EEB, nėra draudžiama vartotoju pripažinti subjektą (tokį kaip daugiabučio namo savininkų bendrija, kaip ji apibrėžta Italijos teisės sistemoje), kurio negalima pripažinti „fiziniu asmeniu“ ar „juridiniu asmeniu“, kai toks subjektas sudaro sutartį su profesine veikla nesusijusiais tikslais ir atsiduria mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos.

Europos Sąjungos teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

- Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punktas, 6 straipsnis ir priedo 1 straipsnio e punktas.
- Direktyvos 2011/83/ES 13 konstatuojamoji dalis ir 2 straipsnio 1 dalis.

Nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

A) Procedūros taisyklės

Decreto legislativo n. 28/2010, Attuazione dell'articolo 60 della legge 18 giugno 2009, n. 69, in materia di mediazione finalizzata alla conciliazione delle controversie civili e commerciali (Įstatyminis dekretas Nr. 28/2010 dėl 2009 m. birželio 18 d. Įstatymo Nr. 69 60 straipsnio įgyvendinimo mediacijos būdu sprendžiant civilinius ir komercinius ginčus):

11 straipsnis: „1. *Jei pasiekiamas taikus susitarimas, mediatorius parengia protokolą, prie kurio pridedamas taikos sutarties tekstas <...>“.*

12 straipsnis: „1. *Kai visoms tarpininkavimo proceso šalims padeda advokatas, šalių ir jų advokatų pasirašyta sutartis laikoma vykdomuoju dokumentu <...>. Advokatai paliudija ir patvirtina, kad susitarimas atitinka imperatyvias įstatymo normas ir viešąją tvarką <...>“.*

Codice di procedura civile (Civilinio proceso kodeksas) 480 straipsnio 1 dalis: „*Raginimas mokėti yra nurodymas įvykdyti vykdomajame dokumente nustatytą prievolę per ne trumpesnę kaip dešimties dienų laikotarpį <...>, išpėjant, kad jei tai nebus padaryta, bus pradėta išieškojimo procedūra“.*

B) Teisės normos dėl bylos nagrinėjimo iš esmės

Vartotojų apsauga

Decreto legislativo n. 206/2005, cosiddetto „Codice del consumo“ (Įstatyminis dekretas Nr. 206/2005, vadinamasis Vartotojų kodeksas (kuriuo, visų pirma, į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 93/13/EEB):

– 3 straipsnio 1 dalies a punktas, kuriame vartotojas apibrėžiamas kaip fizinis asmuo, kuris veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba, amatu arba profesija.

– 33 straipsnio 2 dalies f punktas, pagal kurį, jei nėra priešingų įrodymų, nesažiningomis pripažįstamos sąlygos, pagal kurias reikalaujama, kad įsipareigojimų neįvykdymo arba vėlavimo juos vykdyti atveju būtų reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų kompensaciją, baudą ar kitą lygiavertę sumą, kuri akivaizdžiai yra per didelė.

– *Codice civile* (Civilinis kodeksas) 1341 ir 1342 straipsniai, susiję su sutarties bendrosiomis sąlygomis ir jų pasirašymo tvarka.

Civilinio kodekso nuostatos dėl daugiabučio namo savininkų bendrijos

1117 *bis* straipsnis: daugiabučio namo savininkų bendrija sudaroma tuo atveju, kai „*keletas nekilnojamojo turto objektų ar pastatų <...> turi bendras dalis, kaip apibrėžta 1117 straipsnyje*“.

1117 straipsnis: visos pastato dalys, kurių reikia bendram naudojimui – pvz. žemės sklypas, kuriame yra pastatas, pamatai, atraminės sijos, stogai, laiptai, lauko durys, bendrųjų paslaugų patalpos, liftai – bendros nuosavybės teise priklauso atskirų pastate esančių nekilnojamojo turto vienetų savininkams (vadinamiesiems bendraturčiams).

Minėtas bendrąsias dalis valdo bendraturčių susirinkimas ir daugiabučio namo bendrijos administratorius.

1135 straipsnis: bendraturčių susirinkimas, be kita ko, skiria administratorių, tvirtina metinę išlaidų sąmatą ir atitinkamą jų paskirstymą bendraturčiams; priima sprendimus dėl specialiosios techninės priežiūros ir inovacijų bei įsteigia specialų privalomąjį fondą, į kurį pervedama tas išlaidas atitinkanti suma.

1130 straipsnis: administratorius privalo vykdyti susirinkimo nutarimus, kiekvienais metais jį sušaukti, kad būtų patvirtinta daugiabučio namo valdymo ataskaita <...> ir prižiūrėti, kad būtų laikomasi daugiabučio namo valdymo taisyklių; reguliuoti bendrųjų namo dalių <...> naudojimą, kad kiekvienas bendraturtis galėtų kuo geriau jomis naudotis; rinkti įmokas ir padengti bendrųjų pastato dalių įprastinės priežiūros ir bendrųjų paslaugų teikimo išlaidas.

1129 straipsnis: administratorius taip pat privalo „*pervesti bet koku pagrindu iš bendraturčių ar trečiosios šalies gautus arba daugiabučio namo bendraturčių vardu sumokėtus pinigus į specialią einamąją sąskaitą, atidarytą daugiabučio namo savininkų bendrijos vardu*“.

1131 straipsnis: administratorius atstovauja daugiabučio namo savininkų bendrijai ir gali kreiptis į teismą siekdamas apginti jos interesus tiek nuo bendraturčių, tiek

nuo trečiųjų šalių arba jam gali būti pareikštas ieškinys dėl bet kokių veiksmų, susijusių su bendrosiomis pastato dalimis.

1131 straipsnis: priemonės, kurių administratorius imasi įgyvendindamas savo įgaliojimus, yra „*privalomos bendraturčiams*“.

2659 straipsnis: daugiabučio namo savininkų bendrijai suteikiamas mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris, kurį privaloma nurodyti dokumentuose, kurie gali būti įtraukti į žemės kadastrą.

Disposizioni per l'attuazione del codice civile (Civilinio kodekso įgyvendinimo nuostatos) (pridedamos prie šio kodekso) 71 *bis* straipsnis: siekiant vykdyti daugiabučio namo administratoriaus funkcijas, reikia atitikti tam tikrus asmeninius reikalavimus, kaip antai turėti teisę naudotis pilietinėmis teisėmis ir nebūti teistam už tam tikrus nusikaltimus, taip pat tam tikrus profesinius reikalavimus, susijusius su kvalifikacija, daugiabučių namų administratorių mokymo kursų lankymu ir kvalifikacijos kėlimu. Daugiabučio namo administratoriaus funkcijas gali atlikti ir įmonė.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso apibūdinimas

- 1 *Condominio di Milano* (toliau – *Condominio*) buvo įteiktas raginimas sumokėti bendrovei *Eurothermo SpA* (toliau – *Eurothermo*) 21 025,43 EUR palūkanų.
- 2 Palūkanų mokėjimas buvo numatytas sutarties šalių sudarytos pirminės sutarties bendrosiose sąlygose, kurias pasiūlė *Eurothermo* ir kurioms pritarė *Condominio*, ir kurios buvo specialiai primintos paskesnėje mediacijos sutartyje, kurią šalys pasirašė 2014 m. lapkričio 14 d., padedant šalių advokatams. Pagal šią sutartį *Condominio* bendrovei *Eurothermo* mokėtina suma, kurią sudaro 71 392,31 EUR pagrindinė suma ir nuo tos sutarties sudarymo dienos skaičiuojamos palūkanos, kurių suma lygi 15 648,62 EUR, turėjo būti mokama dalimis kas mėnesį po 5 000 EUR. Mediacijos sutartyje buvo nustatyta, kad palūkanos skaičiuojamos pagal pradinę sutartį, kurioje buvo nurodyta 9,25 % palūkanų norma (didesnė nei nustatyta įstatymuose), taip pat kad galutinio mokėjimo metu bus atliktas išlyginimas.
- 3 Vėliau *Condominio* atliko dalinius mokėjimus, kol pervedė visą pagrindinę sumą ir dalį palūkanų, kaip buvo nurodyta mediacijos sutartyje. Tačiau po to, kai nebuvo sumokėta 2016 m. vasario mėn. įmoka, *Eurothermo* įteikė *Condominio* minėtą raginimą sumokėti 21 025,43 EUR palūkanų sumą, apskaičiuotą taikant 9,25 % palūkanų normą, už laikotarpį nuo 2011 m. sausio 1 d. (pradinės sutarties sudarymo datos) iki 2016 m. vasario 17 d. (datos, kai buvo nustatyta, kad viena įmoka nesumokėta).
- 4 *Condominio* pateikė protestą dėl šio raginimo mokėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 5 Šalys sutaria dėl to, kad *Condominio* sumokėjo visą pagrindinę skolos sumą, bet ginčijasi dėl to, ar palūkanos turi būti mokamos ir už laikotarpį po 2014 m. lapkričio 14 d. mediacijos sutarties sudarymo.
- 6 *Condominio* iš tikrųjų mano, kad iš šios sutarties kilo nauja prievolė, pakeičianti pirminėje sutartyje nustatytą prievolę, todėl *Eurothermo* negali reikalauti, kad mokamos palūkanos būtų didesnės nei 15 648,62 EUR suma, kuri buvo galutinai apskaičiuota mediacijos sutarties sudarymo dieną ir nurodyta toje sutartyje, atėmus tą palūkanų dalį, kurią ji pagal tą sutartį jau buvo sumokėjusi mėnesinėmis įmokomis.
- 7 *Condominio* taip pat laikosi nuomonės, kad šios bendrovės atžvilgiu ji turi vartotojo statusą, todėl prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo pripažinti mediacijos sutartyje nustatytą pradinės sutarties sąlygą dėl palūkanų nesąžininga.
- 8 *Eurothermo* atsakė, kad siekiant priimti sprendimą, nebūtų tinkama tikrinti, ar daugiabučio namo savininkų bendrija turi vartotojo statusą, nes bet kuriuo atveju tai neturėtų poveikio šalių gebėjimui susitarti dėl palūkanų, viršijančių teisės aktuose nustatytą palūkanų normą.
- 9 Minėta bendrovė taip pat tvirtina, kad sutarties sąlyga dėl palūkanų buvo patvirtinta dviem *Condominio* parašais, kaip numatyta Civilinio kodekso 1341 ir 1342 straipsniuose. Galiausiai toje sutarties sąlygoje nustatyta palūkanų norma (9,25 %) negali būti laikoma nesąžininga, nes teisės aktuose nustatyta palūkanų norma lygi 8 %.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad ginčijama sąlyga yra nesąžininga pagal vartotojų apsaugos teisės aktų nuostatas (visų pirma Įstatyminio dekreto Nr. 206/2005 33 straipsnio 2 dalį).
- 11 Tačiau tokia išvada būtų galima daryti, tik jeigu būtų pripažinta, kad daugiabučio namo savininkų bendrija yra vartotojas.
- 12 Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia atkreipia dėmesį į tai, kad civiliniame kodekse nėra aiškiai suformuluota šios sąvokos apibrėžtis, todėl *Corte Suprema di cassazione* (Kasacinis teismas) jurisprudencijoje buvo suformuoti keli vienas kitam prieštaraujantys požiūriai į daugiabučio namo savininkų bendrijos teisinį statusą.
- 13 Tradiciniu požiūriu, tai yra valdymo organas, neturintis atskiro nuo bendraturčių teisinio subjektiškumo.

- 14 Remiantis naujesniu požiūriu, tai yra savarankiškas juridinis asmuo, kuris yra atskiras nuo bendraturčių, nepaisant to, kad neturi įgaliojimų visiškai savarankiškai valdyti turtą.
- 15 Antra, nagrinėdamas konkretų klausimą, ar galima daugiabučio namo savininkų bendriją laikyti vartotoju, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal *Corte Suprema di cassazione* (Kasacinis teismas) suformuotą jurisprudenciją daugiabučio namo administratoriaus sutarčiai su pardavėju ar tiekėju turi būti taikomos vartotojų apsaugos taisyklės. Taip yra todėl, kad administratorius veikia kaip įgaliotinis, atstovaujantis pavieniams bendraturčiams, kurie savo ruožtu turi būti laikomi vartotojais, nes tai yra fiziniai asmenys, veikiantys kitais nei verslo ar profesinės veiklos tikslais.
- 16 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl galimybės daugiabučio namo savininkų bendriją laikyti vartotoju, nes Europos Sąjungos teisėje (kuri į nacionalinę teisę perkeliama nacionaliniais vartotojų apsaugos teisės aktais), įtvirtinta sąvoka „vartotojas“ yra susijusi su fiziniu asmeniu, kuris veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo galimai vykdoma verslo, prekybos, amatų ar profesine veikla (Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punktas ir Įstatyminio dekreto Nr. 206/2005 33 straipsnio 2 dalis).
- 17 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas) šią sąvoką aiškina siaurai. Vienoje byloje dėl verslininkų sudarytų dviejų sutarčių šiuo klausimu jis nusprendė, kad „sąvoka „vartotojas“, kaip ji apibrėžta direktyvos 2 straipsnio b punkte, turi būti aiškinama kaip apimanti tik fizinius asmenis“ (2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Cape s.n.c.*, C-541/99 ir C-542/99).
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad Teisingumo Teismas aptariamą sąvoką išnagrinėjo remdamasis ne fizinio asmens ir (arba) juridinio asmens dichotomija, bet atsižvelgdamas į sutarties šalių statusą ir konkrečiai į aplinkybę, ar sudarydami konkrečią sutartį jie vykdė profesinę veiklą, ar ne (2015 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *Tarcău*, C-74/15; 2015 m. sausio 15 d. Sprendimas *Siba*, C-537/13; 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Asbeek Brusse ir de Man Garabitó*, C-488/11).
- 19 Teisingumo Teismas panašaus požiūrio laikėsi vadovaudamasis vartotojo apsaugos principu, t. y. atsižvelgdamas į tai, kad vartotojas yra mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos. Susiklosčius tokiai mažiau palankiai padėčiai, kai vartotojas, kaip silpnesnioji šalis, turi sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis be galimybės daryti įtaką jų turiniui (2006 m. spalio 26 d. Sprendimas *Mostaza Claro*, C-168/2005), imamasi Direktyvos 93/13 6 straipsnyje nurodytų priemonių esminei šalių lygybei atkurti (2014 m. liepos 17 d. Sprendimas *Sánchez Morcillo*, C-169/14; 2012 m. birželio 14 d. Sprendimas *Banco Espanol de Crédito*, C-618/10).

- 20 Vadovaudamasis ta pačia logika, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „vartotojas“ yra *objektyvi*, ir neatsižvelgė į faktines žinias, kurias atitinkamas asmuo gali turėti, arba į informaciją, kurią jis iš tikrųjų turi, todėl nacionalinis teismas, siekdamas patikrinti, ar sutarties šalis gali būti pripažinta vartotoju, privalo atsižvelgti į visas konkrečios atvejo aplinkybes, (be kita ko, į „prekės ar paslaugos, dėl kurios sudaryta atitinkama sutartis, pobūdį), galinčias atskleisti, kokių tikslu ši prekė ar paslauga įgyta“ (2015 m. rugsėjo 3 d. sprendimas byloje *Costea*, C-110/14, kuriame Teisingumo Teismas nurodė, kad negalima atmesti galimybės advokatą pripažinti vartotoju tuo atveju, jeigu jis veikia siekdamas su jo profesine veikla nesusijusių tikslų).
- 21 Atsižvelgdamas į minėtus teisės aktus ir jurisprudenciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, nepaisant Italijos *Corte Suprema di cassazione* (Kasacinis teismas) išreikštos teigiamos nuomonės, negalima pripažinti, kad daugiabučio namo savininkų bendrija turi vartotojo statusą, nes ji nėra fizinis asmuo.
- 22 Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas reiškia esminę abejonę, grindžiamą aplinkybe, kad fizinių asmenų ir juridinių asmenų atskyrimas (remiantis Sąjungos teisėje ir nacionalinės teisės aktuose, kuriais ji perkeliama į nacionalinę teisę, apibrėžtomis sąvokomis „vartotojas“ ir „pardavėjas ar tiekėjas“), yra pernelyg supaprastintas, nes neatsižvelgiama į tai, kad (tik kai kuriose nacionalinėse teisinėse sistemose) esama išskirtinių subjektų, kurie negali būti priskirti vienai iš šių kategorijų, tačiau gali atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos. Tokiais atvejais jiems taip pat gali prireikti teisinės apsaugos, kad būtų atkurta tikroji pusiausvyra ir užtikrinta esminė šalių lygybė.
- 23 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tikslinga paklausti Teisingumo Teismo, ar įmanoma atsisakyti logikos, kuria remtasi iki šiol, ir vartotojo statusą bei atitinkamą jo apsaugą suteikti ir tokiam subjektui kaip daugiabučio namo savininkų bendrija, kuris, nors negali būti laikomas nei fiziniu asmeniu, nei juridiniu asmeniu, yra mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas.
- 24 Šis klausimas yra svarbus siekiant išspręsti bylą, nes tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismo atsakymas būtų teigiamas, turėtų būti patenkintas *Condominio di Milano* protestas dėl *Eurothermo* pateikto raginimo mokėti.